

ADVANCED GCE**LATIN**

Literature 3 (Commentary and Essay)
CICERO and SALLUST

2483

Candidates answer on the Answer Booklet

OCR Supplied Materials:

- 16 page Answer Booklet

Other Materials Required:

None

Tuesday 22 June 2010
Morning

Duration: 1 hour 45 minutes

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Write your name clearly in capital letters, your Centre Number and Candidate Number in the spaces provided on the Answer Booklet.
- Use black ink.
- Read each question carefully and make sure that you know what you have to do before starting your answer.
- Answer **two** questions from Section A and **one** question from Section B.
- Do **not** write in the bar codes.

INFORMATION FOR CANDIDATES

- The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.
- Each question is marked out of 40, including 4 marks for quality of written communication.
- The total number of marks for this paper is **120**.
- This document consists of **8** pages. Any blank pages are indicated.

Answer **two** questions from Section A **and one** question from Section B.

Section A

Answer any **two** questions.

You may, if you wish, answer both questions on the same author.

Group A: Non-Historical Prose Author

1 Answer the questions on the following passage:

cum neque servus quisquam reperiretur neque liber, ad quem ea suspicio pertineret, id aetatis autem duo filii propter cubantes ne sensisse quidem se dicerent, nomina filiorum de parricidio delata sunt. quid poterat tam esse suspiciosum? suspiciosum autem? neutrumne sensisse? ausum autem esse quemquam se in id conclave committere eo potissimum tempore, cum ibidem essent duo adulescentes filii, qui et sentire et defendere facile possent? erat porro nemo, in quem ea suspicio conveniret. tamen, cum planum iudicibus esset factum, aperto ostio dormientes eos repertos esse, iudicio absoluti adulescentes et suspicione omni liberati sunt. nemo enim putabat quemquam esse, qui cum omnia divina atque humana iura scelere nefario polluisset, somnum statim capere posset, propterea quod, qui tantum facinus commiserunt, non modo sine cura quiescere, sed ne spirare quidem sine metu possunt. 5

videtisne, quos nobis poetae tradiderunt patris ulciscendi causa supplicium de matre sumpsisse, cum praesertim deorum immortalium iussis atque oraculis id fecisse dicantur, tamen ut eos agitent Furiae neque consistere umquam patiantur, quod ne pii quidem sine scelere esse potuerunt? sic se res habet, iudices: magnam vim, magnam necessitatem, magnam possidet religionem paternus maternusque sanguis, ex quo si qua macula concepta est, non modo elui non potest, verum usque eo permanat ad animum, ut summus furor atque amentia consequatur. nolite enim putare, quem ad modum in fabulis saepenumero videtis, eos, qui aliquid impie scelerateque commiserunt, agitari et perterrerī Furiarum taedis ardentibus: sua quemque fraus et suus terror maxime vexat, suum quemque scelus agitat amentiaque adficit, suae malae cogitationes conscientiaeque animi terrent: hae sunt impiis assiduae domesticaeque Furiae, quae dies noctesque parentum poenas a consceleratissimis filiis repetunt. 10 15 20 25

Cicero, *Pro Roscio Amerino* 64–67

- (a) *cum neque ... possunt* (lines 1–12): how does Cicero develop his argument here? [18]
- (b) *videtisne ... repetunt* (lines 13–25): show how Cicero's language emphasises the significance of the charge of parricide. [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total = 36 + 4 = 40]

Group A: Non-Historical Prose Author

2 Answer the questions on the following passage:

o praeclarum testem, iudices! o gravitatem dignam expectatione! o vitam honestam atque eius modi, ut libentibus animis ad eius testimonium vestrum ius iurandum accommodetis! profecto non tam perspicue nos istorum maleficia videremus, nisi ipsos caecos redderet cupiditas et avaritia et audacia.

alter ex ipsa caede volucrem nuntium Ameriam ad socium atque magistrum suum misit, ut, si dissimulare omnes cuperent se scire, ad quem maleficio pertineret, tamen ipse apertum suum scelus ante omnium oculos poneret. alter, si dis immortalibus placet, testimonium etiam in Sex. Roscium dicturus est, quasi vero id nunc agatur, utrum is quod dixerit credendum, ac non quod fecerit vindicandum sit. ita more maiorum comparatum est, ut vel in minimis rebus homines amplissimi testimonium de sua re non dicerent.

...
videte nunc quam versa et mutata in peiorem partem sint omnia. cum de bonis et de caede agatur, testimonium dicturus est is, qui et sector et sicarius, hoc est, qui et illorum ipsorum bonorum, de quibus agitur, emptor, atque possessor est et eum hominem occidendum curavit, de cuius morte quaeritur.

quid tu, vir optime? ecquid habes quod dicas? mihi ausculta: vide ne tibi desis; tua quoque res permagna agitur. multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti; unum stultissime, profecto tua sponte, non de Erucii sententia: nihil opus fuit te istic sedere; neque enim accusatore muto neque teste quisquam utitur eo, qui de accusatoris subsellio surgit. huc accedit, quod paulo tamen occultior atque tectior vestra ista cupiditas esset.

Cicero, *Pro Roscio Amerino* 101–104

- (a) *o praeclarum ... audacia* (lines 1–4): what is Cicero's tone in these lines **and** how does he achieve it? [9]
- (b) *alter ... quaeritur* (lines 5–15): how does Cicero convey the untrustworthiness and guilt of Magnus and Capito? [18]
- (c) *quid ... cupiditas esset* (lines 16–21): how does Cicero make this a forceful attack on Magnus? [9]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total = 36 + 4 = 40]

Group C: Historians

3 Answer the questions on the following passage:

quibus rebus permota civitas atque inmutata urbis facies erat. ex summa laetitia atque lascivia, quae diuturna quies pepererat, repente omnis tristitia invasit: festinare trepidare, neque loco neque homini cuiquam satis credere, neque bellum gerere neque pacem habere, suo quisque metu pericula metiri. ad hoc mulieres, quibus rei publicae magnitudine belli timor insolitus inceserat, adflictae sese, manus supplices ad caelum tendere, miserari parvos liberos, rogitare, omnia pavere, superbia atque deliciis omissis sibi patriaeque diffidere.

5

at Catilinae crudelis animus eadem illa movebat, tametsi praesidia parabantur et ipse lege Plautia interrogatus erat ab L. Paulo. postremo dissimulandi causa aut sui expurgandi, sicut iurgio lacessitus foret, in senatum venit. tum M. Tullius consul, sive praesentiam eius timens sive ira commotus, orationem habuit luculentam atque utilem rei publicae, quam postea scriptam edidit. sed ubi ille adsedit, Catilina, ut erat paratus ad dissimulanda omnia, demisso vultu voce supplici postulare a patribus coepit nequid de se temere crederent, ea familia ortum, ita se ab adulescentia vitam instituisse, ut omnia bona in spe haberet. ne existimarent sibi, patricio homini, cuius ipsius atque maiorum plurima beneficia in plebem Romanam essent, perdita re publica opus esse, cum eam servaret M. Tullius, inquilinus civis urbis Romae. ad hoc maledicta alia cum adderet, obstrepere omnes, hostem atque parricidam vocare. tum ille furibundus 'quoniam quidem circumventus' inquit 'ab inimicis praeceps agor, incendium meum ruina restinguam.'

10

15

20

Sallust, *Bellum Catilinae* 31

- (a) *quibus rebus ... diffidere* (lines 1–7): how does Sallust's language convey the dramatic impact of the conspiracy in these lines? [18]
- (b) *postremo ... restinguam* (lines 9–20): what picture of Catiline emerges from these lines, and how is it conveyed? [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total = 36 + 4 = 40]

Group C: Historians

4 Answer the questions on the following passage:

igitur eis genus aetas eloquentia prope aequalia fuere, magnitudo animi par, item gloria, sed alia alii. Caesar beneficiis ac munificentia magnus habebatur, integritate vitae Cato. ille mansuetudine et misericordia clarus factus, huic severitas dignitatem addiderat. Caesar dando sublevando ignoscendo, Cato nihil largiundo gloriam adeptus est. in altero miseris per fugium erat, in altero malis perniciēs. illius facilitas, huius constantia laudabatur. postremo Caesar in animum induxerat laborare, vigilare, negotiis amicorum intentus sua neglegere, nihil denegare quod dono dignum esset; sibi magnum imperium exercitum bellum novum exoptabat, ubi virtus enitescere posset. at Catoni studium modestiae decoris, sed maxime severitatis erat. non divitiis cum divite neque factione cum factioso, sed cum strenuo virtute cum modesto pudore cum innocente abstinētia certabat, esse quam videri bonus malebat: ita quo minus petebat gloriam eo magis illum sequebatur.

5

10

postquam, ut dixi, senatus in Catonis sententiam discessit, consul optimum factu ratus noctem quae instabat antecapere, nequid eo spatio novaretur, triumphos quae [ad] supplicium postulabat parare iubet; ipse praesidiis dispositis Lentulum in carcerem deducit. idem fit ceteris per praetores. est in carcere locus quod Tullianum adpellatur, ubi paululum ascenderis ad laevam, circiter duodecim pedes humi depressus. eum muniunt undique parietes atque insuper camera lapideis fornicibus iuncta, sed incultu tenebris odore foeda atque terribilis eius facies est. in eum locum postquam demissus est Lentulus, vindices rerum capitalium, quibus praeceptum erat, laqueo gulam fregere. ita ille patricius ex gente clarissima Corneliorum, qui consulare imperium Romae habuerat, dignum moribus factisque suis exitum [vitae] invenit.

15

20

Sallust, *Bellum Catilinae* 54–55

- (a) *Caesar ... laudabatur* (lines 2–6): in what ways is this a particularly elegant series of contrasts? [9]
- (b) *postremo ... sequebatur* (lines 6–12): what contrast or contrasts between Caesar and Cato is Sallust making here? [18]
- (c) *postquam ... invenit* (lines 13–23): how does Sallust make this a powerful and vivid scene? [9]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total = 36 + 4 = 40]

Section B

Answer **one** question. Each question carries 40 marks.

In answering the essay questions in this Section, candidates are expected to be familiar with the following parts of the text, whether read in Latin or English:

Cicero, *Pro Roscio Amerino* 15–29, 62–75, 79–88, 92–104, 109–115

Sallust, *Bellum Catilinae* 20–22, 31, 32.3–35, 39.6–41, 43–47.3, 52–55, 57–61

- 1 'Less a defence of his client, more a prosecution of the guilty.' Do you agree with this comment on Cicero's *Pro Roscio*?
- 2 'Sallust's greatest strength as a writer is his presentation of character.' Do you agree?

BLANK PAGE

Copyright Information

OCR is committed to seeking permission to reproduce all third-party content that it uses in its assessment materials. OCR has attempted to identify and contact all copyright holders whose work is used in this paper. To avoid the issue of disclosure of answer-related information to candidates, all copyright acknowledgements are reproduced in the OCR Copyright Acknowledgements Booklet. This is produced for each series of examinations, is given to all schools that receive assessment material and is freely available to download from our public website (www.ocr.org.uk) after the live examination series.

If OCR has unwittingly failed to correctly acknowledge or clear any third-party content in this assessment material, OCR will be happy to correct its mistake at the earliest possible opportunity.

For queries or further information please contact the Copyright Team, First Floor, 9 Hills Road, Cambridge CB2 1GE.

OCR is part of the Cambridge Assessment Group; Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.